

УДК: 336.645[63]; DOI: 10.31388/2519-884X-2018-38-199-210

Яцук О.О., к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті сформовано теоретичні та концептуальні засади фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств, виділено ключові елементи механізму фінансового забезпечення їх діяльності. Визначені основні складові методичного підходу до оцінки якості фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств на основі визначення та розрахунку відповідних інтегральних показників.

Ключові слова: концепція, механізм, фінансове забезпечення, підприємства, методи, форми, фінансові ресурси, якість

JEL code classification: O13, O16

Iatsukh O.O., PhD, ass. prof.
Tavria state agrotechnological university

THEORETICAL BASIS OF FINANCIAL SUPPORT OF ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract. The article is based on theoretical and conceptual principles of financial support of the activity of agricultural enterprises aimed at their material and technical updating on the basis of consideration of di-institutionalism, the variability of economic and financial relations, with which the development of the agrarian sector of the Ukrainian economy is directly related. Structural-logical scheme of the concept of financial support of activity of agricultural enterprises on the basis of improvement of the policy of management of development of the agrarian sector of the economy, structural-logical scheme of the mechanism of such financial support and separate allocation of goals and importance of the institutional provision of this process are constructed.

The key elements of the mechanism of financial support of agricultural enterprises activity, namely methods and forms of attraction of financial resources and their management tools, are highlighted. It is recognized that the main forms of financial support for agricultural enterprises are: self-financing, budget financing of production and general government, financing of state institutions, state support on the basis of simplified taxation system, lending and insurance, public-private partnership, international financing and stimulating the development of the agrarian market. It is noted that the mechanism of financial support of agricultural enterprises activity should be formed in a complex manner, as a system ensuring their investment development, on the basis of updating the material and technical base, in particular, the main means of production, storage and processing of agricultural products.

The main components of the methodical approach to the assessment of the quality of financial support of agricultural enterprises' activity are determined on the basis of the definition and calculation of the relevant integral indicators. There are three main stages of realization of such a methodical approach: formation of the directions of the study of evaluation of the quality of financial support of agricultural enterprises, their integral assessment and scaling of integral indicators.

Keywords: concept, mechanism, financial support, enterprises, methods, forms, financial re-sources, quality.

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств це складна, багатофункціональна система формування і використання фінансових ресурсів, що постійно змінюється під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, яка формується на мега-, мезо-, та мікрорівні, розвивається та регулюється з урахуванням вимог продовольчої, економіч-

ної, фінансової, соціальної та екологічної політики.

Аналіз основних досліджень і публікацій. В період реформування аграрного сектору економіки та його адаптації до ринкових умов суттєвий внесок у розвиток наукових поглядів щодо фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств здійснили такі вітчизняні вчені

як: Гудзь О.Є.[1], Дем'яненко М.Я.[2], Катан Л.І.[3], Кваша С.М.[4], Кропивко М.Ф.[5], Лайко П.А.[6], Лупенко Ю.О.[5], Малік М.Й.[5], Олійник О.В.[7], Саблук П.Т.[8], Синчак В.П.[9], Стецюк П.А. [10], Худолій Л.М.[11], Шпикуляк О.М.[12], Юрчишин В.В. [13] та інші. Проте сучасні реалії розвитку галузі вимагають комплексного підходу до формування теоретичних засад фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств на основі аналізу робіт вчених з питань розвитку аграрної галузі в цілому та сільськогосподарських підприємств зокрема та аналізу проблем їх фінансового забезпечення.

Формування цілей статті. Сучасний динамізм, мінливість економічних та фінансових відносин, з яким безпосередньо пов'язаний розвиток аграрного сектору економіки України, вимагає доопрацювання теоретичних засад концепції фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств, тобто основних ключових положень, які б комплексно і всебічно, на достатньому рівні розкрили його сутність та зміст, із урахуванням особливостей функціонування в сучасних в ринкових умовах, зокрема впровадження нових форм та джерел фінансування.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах господарювання значна кількість підприємств аграрного сектору України має незадовільну структуру фінансових ресурсів та відчуває нестачу оборотних коштів. Нестійкий фінансовий стан є основною причиною обмеження доступу до зовнішніх джерел фінансування діяльності аграрних підприємств. При умові своєчасної розробки та запровадженні заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану, такі підприємства можуть покращити свій майновий потенціал, відновити платоспроможність та підвищити рівень прибутковості.

Концепція фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах — це система теоретичних положень, яка є основою дослідницького пошуку напрямків оптимальних джерел залучення фінансових ресурсів у господарську діяльність, на основі дослідження особливостей формування їх

вартості, запропонованих різними інститутами, що функціонують як на внутрішньому, так і світовому фінансових ринках.

Головне призначення концепції полягає в інтеграції певного масиву знань, у прагненні використовувати їх для пояснення та пошуку закономірностей [14].

Теоретичні положення концепції фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств ґрунтуються на взаємодії існуючих систем фінансування аграрного сектору економіки: самофінансування, бюджетне фінансування виробництва та загальнодержавне управління, фінансування державними інститутами, державна підтримка на основі спрощеної системи оподаткування, кредитування й страхування, державно-приватне партнерство, міжнародне фінансування та стимулювання, щодо розвитку аграрного ринку. Це зумовлює необхідність обґрунтування основних напрямів державної політики щодо вдосконалення різних форм ефективного фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. Необхідно визначити основні концептуальні підходи до фінансової політики держави щодо аграрного сектору економіки, з урахуванням: аналізу системи цілей державної фінансової підтримки та обґрунтування індикаторів ефективності її використання; постановки чітких цілей і тактичних завдань на короткострокову та довгострокову перспективу з обов'язковим збалансуванням економічної, соціальної та екологічної безпеки розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій. Це є основою для вибору стратегії формування фінансового забезпечення аграрного сектору економіки

Концепція фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств, на думку автора, має формуватися на основі загальних принципів: принципу орієнтованості на стратегічні цілі розвитку аграрного сектору економіки України, з огляду на виклики внутрішнього та світового ринків; принципу інтегрованості з фінансовою системою країни та світу, з огляду на використання можливих форм залучення фінансових ресурсів та механізмів формування ціни на них; принципу комплексного характеру щодо цільового використання фінансових ре-

сурсів на основі оптимізації їх ефективності; принципу високого динамізму управлінських рішень, як на рівні державної фінансової політики, так і на рівні менеджерів сільськогосподарських підприємств; варіативності прийняття управлінських рішень щодо залучення додаткових джерел фінансових ресурсів; специфічних принципів: принципу

забезпечення фінансової гнучкості структури фінансових ресурсів, що полягає в поглибленні й розвитку теоретичних, методологічних і практичних положень щодо формування комплексної системи фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств України в сучасних умовах (рис. 1).

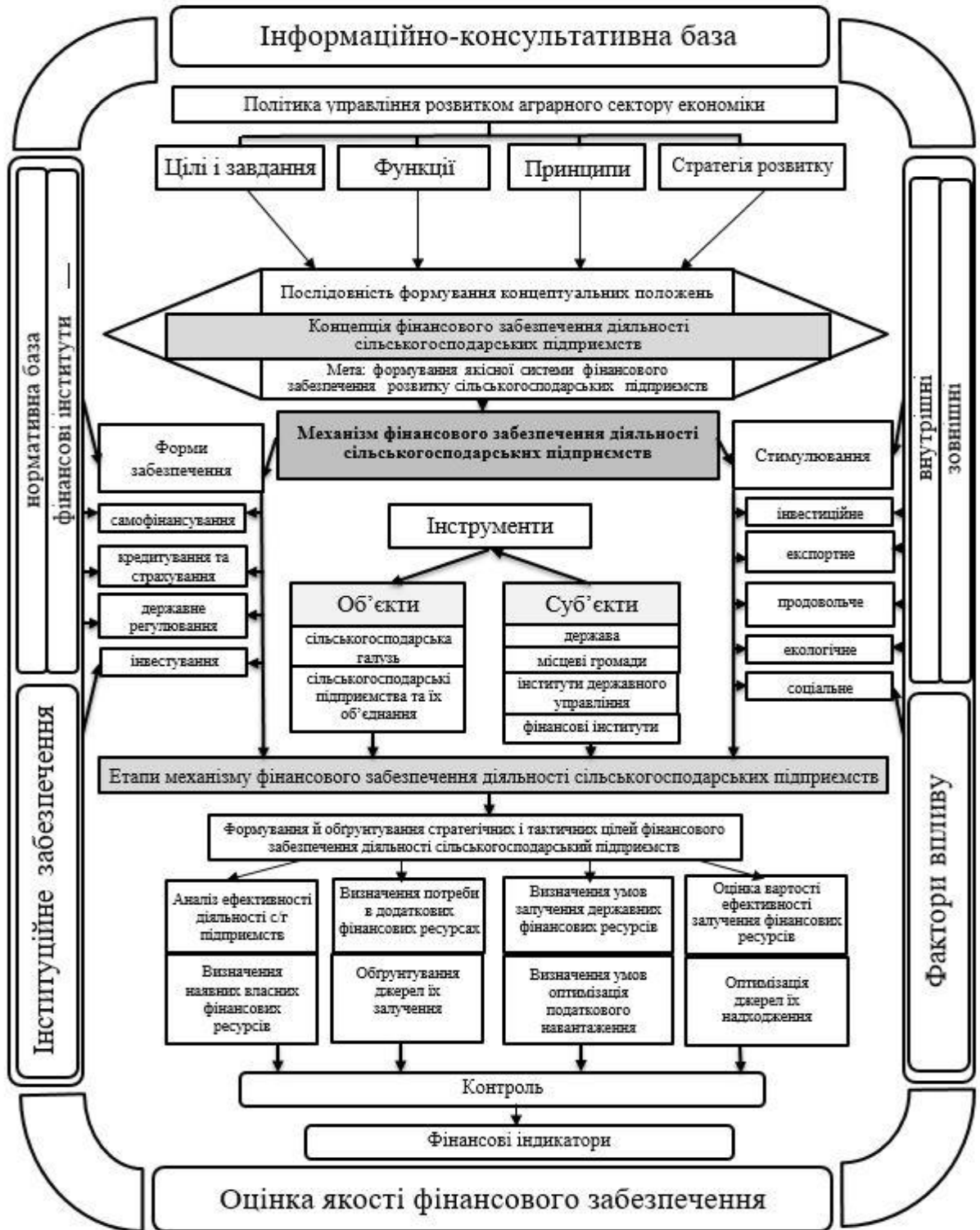

Рис. 1. Концепція фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств

Фінансове забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств це система організації та здійснення фінансових відносин спрямованих на формування ефективного механізму залучення фінансових ресурсів у діяльність галузевих підприємств і їх використання з метою отримання максимального прибутку та виконання фінансового економічних й соціальних функцій як суб'єкта господарювання в системі суспільно-економічних відносин країн та світу. В даному випадку необхідно наголосити про особливу роль направленості фінансового механізму та його інституціонального забезпечення на створення максимально сприятливих умов щодо доступу до внутрішніх та зовнішніх фінансових джерел для розвитку підприємств.

Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств та механізм його дії нами пропонується розглядати з точки зору діалектичного методу на основі філософського сприйняття стратегії і тактики розвитку аграрного сектору економіки, а також комплексного, системного підходів з урахуванням ситуаційного реагування та регулювання.

Системний підхід дозволяє сприймати фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств як єдину цілу систему, що складається з взаємопов'язаних та взаємозалежних напрямків фінансування та сукупності їх елементів і складових, які взаємодіють між собою та підпадають під вплив як внутрішнього так і зовнішнього середовища в умовах жорсткої конкуренції з метою досягнення стратегічних і тактичних цілей щодо оптимального та ефективного залучення фінансових ресурсів у господарську діяльність. Зміни в одному чи декількох елементах такої системи можуть призвести до змін інших елементів та системи в цілому. Відповідно, ефективність системи буде залежати від ефективності дії та співіснування всіх її складових.

Для досягнення поставленої мети, щодо створення ефективної системи фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств на всіх рівнях фінансових відносин має реалізовуватися комплексний підхід, який орієнтований на бачення пер-

спективних напрямків розвитку аграрного сектору економіки в цілому. В даному випадку особливої місії набуває філософський підхід до цілей, системи цінностей та змісту функціонування галузі на основі забезпечення продовольчої, екологічної та фінансово-економічної безпеки. Майбутній образ розвитку сільського господарства необхідно будувати з урахуванням його ресурсного, фінансово-економічного та експортно-імпортного потенціалу, традиційного менталітету жителів сільської місцевості України, світових тенденцій ринків продовольчої продукції, досвіду та вимог міжнародних фінансових установ та інституцій. Визначення концептуальних орієнтирів для побудови системи та механізму фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств базується на визначенні можливих напрямків подальшого розвитку економіки країни і сільських територій.

Відмінністю ситуаційного підходу можна вважати те, що він передбачає не лише визначення факторів, які сприяли виникненню певної ситуації, але й встановлення їх пріоритетності, сили впливу, дослідження можливих наслідків та загроз.

Певним продовженням системного підходу є концепція ситуаційного управління, яка також ґрунтується на існуванні великої сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів, можливостей та загроз, що впливають на функціонування підприємства [15]. Проте, на відміну від традиційних теорій, ситуаційний підхід цілком відходить від універсальності принципів і закономірностей функціонування систем та пропозиції узагальнених способів вирішення тих чи інших завдань. Натомість, прихильники даного підходу вважають за необхідне враховувати конкретні обставини виникнення ситуації та відповідно до них обирати методи управління нею.

Фінансове забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств необхідно розглядати як економічну категорію на основі інституціонального забезпечення, якій притаманні власні особливості нормативно-правового, управлінсько-організаційного, інформаційного характеру, спрямовану на

формування і ефективного використання фінансових ресурсів для вирішення глобальних продовольчих, економічних, соціальних та екологічних проблем держави, сільськогосподарських підприємств та розвитку сільських територій.

Вважаємо, що теоретичне підґрунтя фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств необхідно формувати на основі діючого механізму залучення фінансових ресурсів. Механізм фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств – це поетапний процес залучення фінансових ресурсів у господарську діяльність сільськогосподарських підприємств на основі існуючих форм, методів з використанням діючих інструментів та важелів, щодо державного та ринкового управління таким процесом (ставки податків, кредитні відсотки, страхові тарифи, норми та нормативи, фінансові санкції та інше) (рис.2).

Механізм фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств передбачає процес формування, розподілу і використання фінансових ресурсів на основі обґрунтування напрямів стратегії розвитку з урахуванням таких ознак, як: стійкість (здатність підтримувати життєдіяльність в умовах ризикового ведення діяльності); забезпеченість (мінімізації середньозваженої ціни залученого капіталу); зростання (отримання максимального фінансового ефекту внаслідок діяльності сільськогосподарських підприємств); розвиток (можливості впровадження інноваційних проектів для переходу на вищий технологічний рівень).

Механізм фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств – це сукупність фінансових взаємовідносин між суб'єктами та об'єктами з використанням методів та форм залучення фінансових ресурсів для забезпечення безперервності процесу виробництва з метою оптимізації впливу на кінцевий результат діяльності. Цей ме-

ханізм становить систему встановлених державою форм та методів організації фінансових відносин і чутливо реагує на поточний стан економіки та соціальної сфери країни. Структуру механізму складають форми впливу (стимулювання й обмеження) та фактори впливу, пов'язані з внутрішнім та зовнішнім ринковим середовищем. Удосконалення такого механізму має бути спрямовано на опрацювання сучасних форм залучення фінансових ресурсів у господарську діяльність сільськогосподарських підприємств на основі узгодження державного та ринкового управління інструментами такого залучення.

Головна функція фінансового забезпечення полягає у забезпеченні стійкості розвитку сільськогосподарських підприємств на основі оптимізації джерел фінансових ресурсів спрямованих на їх інвестиційний та інноваційний розвиток.

Комплексний методологічний підхід щодо формування оптимальних умов фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств передбачає реалізацію ряду етапів. На першому етапі, необхідно визначити сутність та принципи фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарського підприємства з урахуванням особливостей організації і функціонування аграрного сектору економіки. На другому етапі – провести оцінку ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства з урахуванням впливу фінансових та політичних процесів, які стосуються аграрної галузі в цілому, зокрема, в проведенні реформ в зазначеній галузі. Необхідно визначити обсяги та структуру наявних фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств із визначенням джерел їх залучення та напрямків використання. На основі комплексної оцінки фінансового стану підприємств визначити рівень їх фінансової стійкості, як у теперішньому часі, так і на перспективу та спрогнозувати потребу в додаткових фінансових ресурсах.

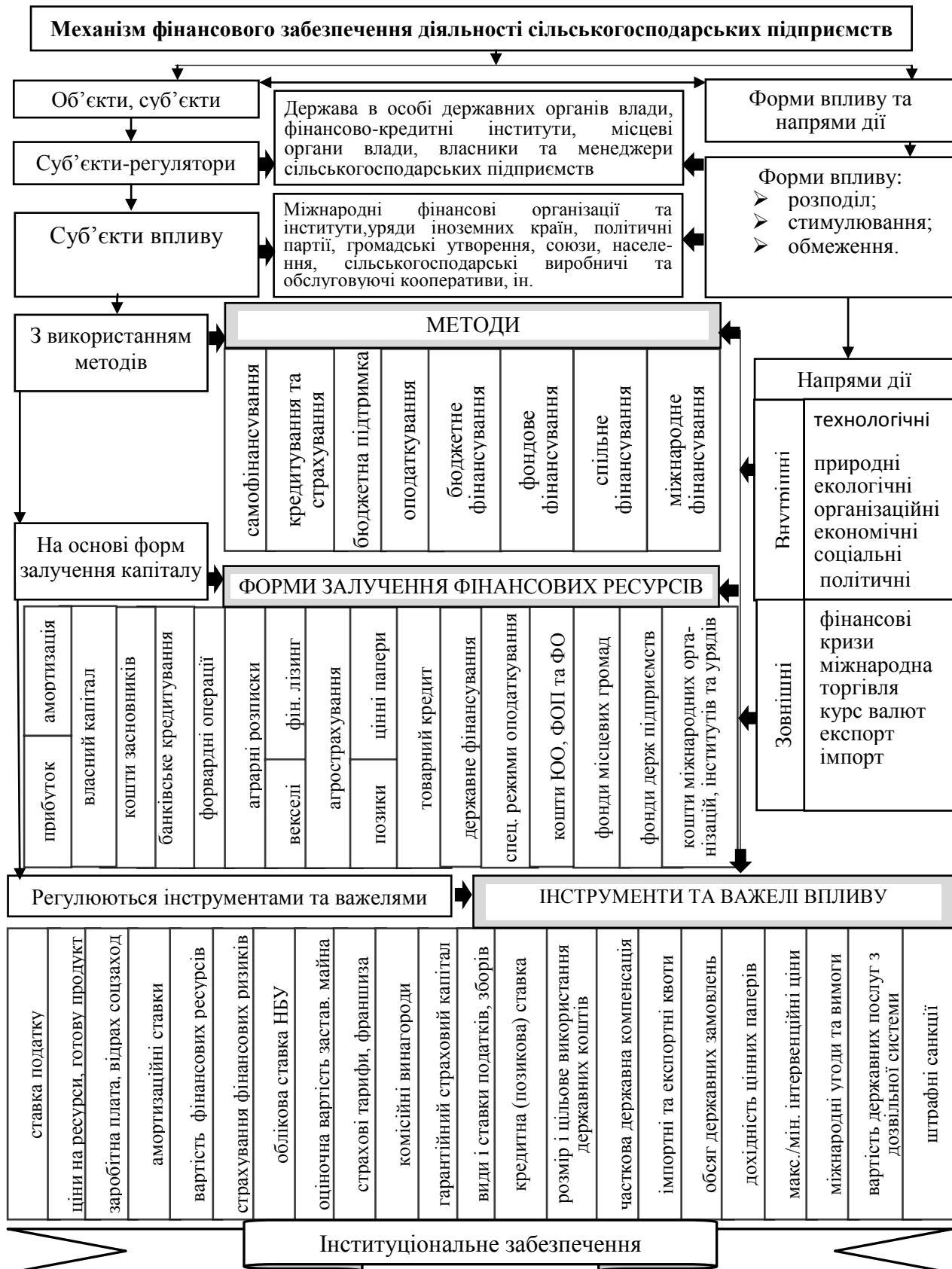

Рис.2. Структурно-логічна побудова механізму фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств

Джерело: розробка автора

На третьому етапі на основі комплексної оцінки державної фінансової політики щодо підтримки аграрного сектору економіки охарактеризувати її вплив на основні форми та інструменти фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств та фінансово-економічні показники їх розвитку. На четвертому етапі визначити роль державної податкової політики щодо розвитку сільськогосподарських підприємств, її вплив на кінцевий фінансовий результат діяльності та їх фінансовий стан. На п'ятому етапі необхідно провести порівняльний аналіз існуючих форм залучення додаткових фінансових ресурсів на фінансових ринках України та світу. Визначити домінантні форми та інструменти залучення додаткових ресурсів.

Метою якісного фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств є створення на мега- та мезорівні багатofункціональної та багатоканальної системи формування та використання фінансових ресурсів, стійкої до внутрішніх та зовнішніх факторів впливу ринкової кон'юнктури, на основі опрацювання та вдосконалення інституціонального середовища, відповідно до внутрішньо державних цілей і задач розвитку аграрної галузі економіки, а також вимог світових інституцій до міжнародної торгівлі.

Основними завданням покращання якості фінансового забезпечення є: оцінка, вдосконалення та розвиток існуючої системи фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств; диверсифікація джерел фінансування; створення і вдосконалення фінансово-економічного механізму, що забезпечує збільшення фінансової самостійності діяльності сільськогосподарських підприємств; підвищення ефективності використання власних фінансових коштів; залучення інвестицій, в тому числі, зарубіжних, для розвитку матеріального, фінансового потенціалу діяльності сільськогосподарських підприємств.

Якість фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств, це поняття багатопланове та багатofункціональне, оскільки його сутність, мета, зміст і форми можуть розглядатися як з точки зору направленості, цілеспрямованості, так і

впливу на суспільно-економічний розвиток. Ефективно діюча система фінансового забезпечення має бути зорієнтована на виробників сільськогосподарської продукції, як основних споживачів фінансових ресурсів, разом з тим, її дія нерозривно пов'язана з державними інтересами та інтересами суспільства. Виходячи з цього, підходи до комплексної оцінки цього поняття можуть бути різними в залежності від інтересів учасників цього процесу. Підхід сільськогосподарських підприємств до формування ефективної системи фінансового забезпечення, як основного виробника сільськогосподарської продукції, базується на мінімізації витрат та на максимізації очікуваного прибутку на основі підвищення їх конкурентоспроможності. Державний підхід фокусується на максимальному наповненні фінансовими ресурсами бюджетів всіх рівнів за рахунок податкових платежів, у тому числі новостворених об'єднаних громад в сільській місцевості в умовах недостатності державних фінансових ресурсів та мінімізації їх витрат на підтримку розвитку галузі. Інтереси населення, основних споживачів сільськогосподарської продукції, в такому випадку, сфокусовані на збільшенні робочих місць, рівня заробітної плати, збільшенні доходів від оренди їх земельних паїв, покращання якості та зменшення цін на спожиту продукцію, екологічну безпеку навколишнього середовища. Крім того, в середині цієї системи рух фінансових ресурсів забезпечує безліч фінансових інститутів та інституцій, основною метою яких є отримання максимального прибутку від такої діяльності. Вони на ринкових засадах, в деяких випадках маючи спекулятивний характер, за допомогою різного роду фінансових інструментів реалізують фінансові ресурси за ціною, сформованою під впливом державної фінансової політики та кон'юнктури попиту і пропозиції на внутрішньому та міжнародному фінансових ринках. Тому разом із якістю виникає поняття управління такою якістю, яке здійснюється на основі формування стратегічних та тактичних цілей, як на мега-, мезо-, так і на мікрорівні.

Розроблений автором методичний підхід до оцінювання якості фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських

підприємства здійснюється в три етапи: формування напрямків дослідження оцінювання якості фінансового забезпечення з розподілом їх на економічні, фінансові та соціальні показники розвитку сільськогосподарських підприємств з визначенням доміантних джерел фінансового забезпечення їх діяльності; проведення інтегрального оцінювання якості фінансового забезпечення за зазначеними напрямками на основі визначення стимулюючих та дестимулюючих факторів; розрахунок комплексного (узагальненого) інтегрального показника якості фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств (рис.3).

На основі теоретичних та практичних досліджень встановлено що основними джерелами фінансування господарської діяльності сільськогосподарських підприємств є: власні фінансові ресурси, банківське кредитування, форвардні та лізингові операції, державне фінансування, іноземні інвестиції та ін. Вони мають вагомий прямо пропорційний вплив на показники розвитку суб'єктів господарювання.

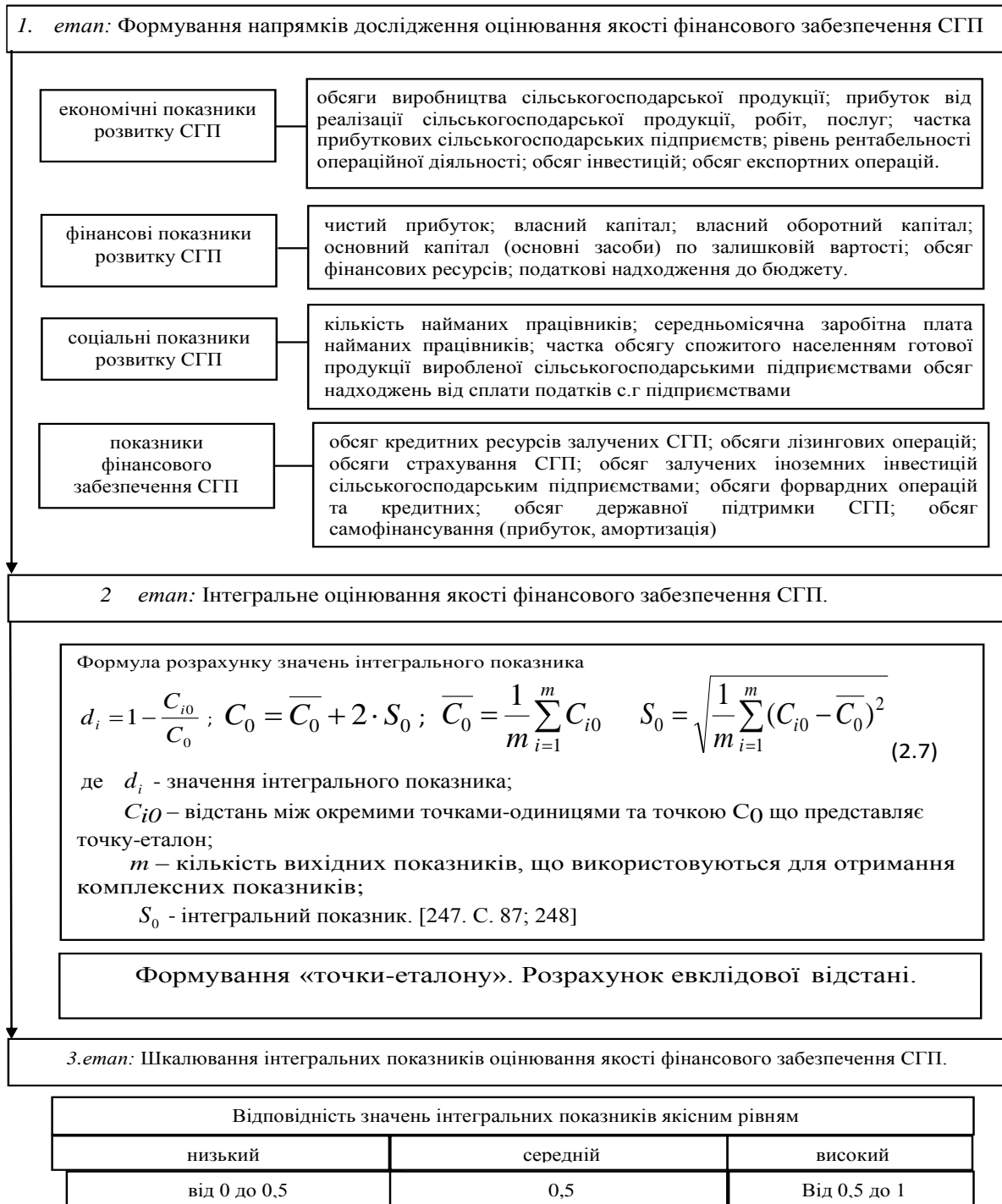
Якісне, своєчасне фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств необхідними фінансовими ресурсами є важливим фактором для розширення матеріальної бази

виробництва, переробки та зберігання продукції.

На обсяг та структуру джерел фінансування, якість фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств впливають економічні, фінансові та соціальні показники (табл.1).

У таблиці 1 представлена система інформаційного простору для розрахунку інтегральних показників, яка складається з основних показників якості фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств України згрупованих за економічними, фінансовими, соціальними напрямками. Для формування даної системи показників було проведено аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств, що дало змогу провести оцінку впливу показників джерел фінансування на діяльність сільськогосподарських підприємств: банківське кредитування, іноземні інвестиції, страхування (страхові премії), форвардні лізингові операції на економічні показники розвитку: обсяг виробництва (розрахований у постійно діючих цінах 2010 р), прибуток (операційний та чистий), рівень рентабельності, власний капітал, власний оборотний капітал, середньомісячна заробітна плата та розмір орендної плати за земельні ділянки, та ін.

Складено автором

Рис.3. Етапи і реалізації методичного підходу до оцінювання якості фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств

Таблиця 1

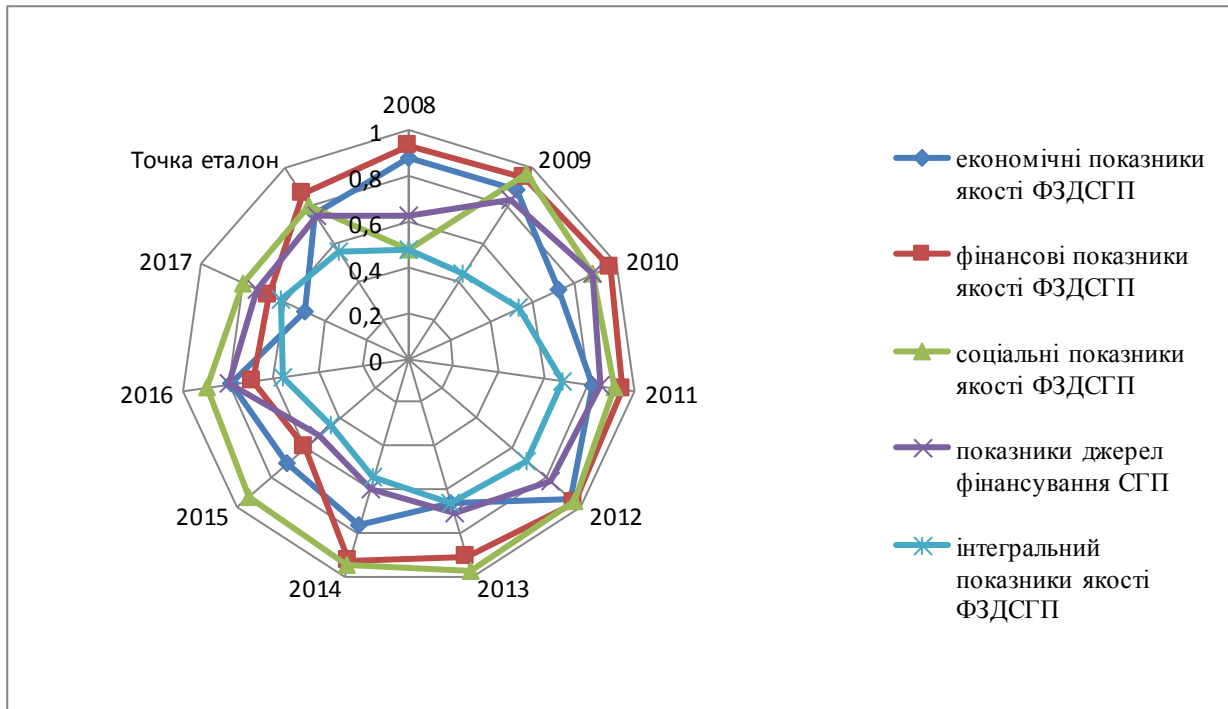
Основні показники розвитку сільськогосподарських підприємств

Показники	2008	2010	2015	2016	2017
Економічні показники якості фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств					
Обсяги виробництва, млн. грн (у цінах 2010 р.)	101451,2	94089	131918,6	145119,0	140535,2
Операційний прибуток від реалізації с.г продукції, послуг млн. грн	9647,3	24019,1	144270,8	117648,0	99422,0
Частка прибутковості с/г підприємств, %	71,1	69,6	88,9	88,4	86,7
Рівень рентабельності операційної діяльн, %	17,0	24,5	43,0	33,6	23,5
Амортизація, млн. грн.	2806,8	3963,1	9254,1	12414,6	13215,4
Капітальні інвестиції, млн. грн.	16682	11311	29310	49660	63401
Експорт, млн. грн	57084,0	78848,4	318127,3	390470,4	47227,2
Фінансові показники якості фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств					
Власний капітал, млн. грн.	62532,4	96293,4	275303,8	369370,9	436337,7
Основний капітал (основні засоби), млн. грн. (залишкова вартість)	47338,2	59424,6	106332,6	146363,6	184137,9
Обсяг фінансових ресурсів, млн. грн.	130677,1	172364,6	685844,9	1537319,1	911614,1
Власний оборотний капітал, млн. грн	70958,7	99580,2	514624,6	1318667,2	639025,2
Соціальні показники якості фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств					
Кількість найманих працівників в с/г підприємстві	590424	590198	500905	507724	496100
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн.	1101	1430	3140	3916	5761
Обсяг надходжень від сплати податків і зборів підприємствами аграрного сектору до Зведеного бюджету України, млн.грн	17300	34300	67800	88870	111080
Розмір орендної плати за зем ділянки, млн. грн	3157,1	5259,5	18423,8	26144,4	32670,4
Показники джерел фінансування сільськогосподарських підприємств					
Обсяг форвардних операцій, млн. грн.	393,8	1176,3	1715,8	2090,6	2198,6
Обсяг банківського кредитування, млн. грн.	20100	26880	48430	55370	59700
Обсяг державна підтримка, млн. грн.	5749,3	4608,1	45775	6929,3	5032,8
Обсяг іноземних інвестиції, млн. грн	2935,4	5399,4	13478,2	12831,9	15590,9
Обсяг страхування (страхові премії), млн. грн.	155,40	84,00	77,70	157,0	204,4
Обсяг лізингових операцій, млн. грн.	2300	4000	6600	5600	5500
Нерозподілений прибуток, млн. грн.	18685,5	41605,2	189692,1	262375,6	318501

На рисунку 4 схематично представлено основні результати розрахунку інтегральних показників оцінки якості фінансового забезпечення з 2008 по 2017 рр.

На основі проведених математичних розрахунків одержано такі результати: найвищий рівень загального інтегрального показника якості фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств припадає на 2011-2013 рр. (0,66-0,69). Саме в ці роки підприємства суттєво збільшили об-

сяг виробництва сільськогосподарської продукції та обсяг експортних операцій. На діяльність сільськогосподарських товаровиробників позитивно вплинула також державна підтримка за рахунок спеціального режиму оподаткування з податку на додану вартість. У 2009 р. та 2015 р. рівень узагальнених інтегральних показників є низьким (0,44 та 0,45 відповідно). Основним фактором, що вплинули на такі результати, є значні інфляційні процеси в Україні.

Джерело: побудовано автором

Рис.4. Інтегральні показники якості фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств (ФЗДСГП)

Висновки. Для практичного вирішення проблем покращання якості фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств, в залежності від джерел фінансування, необхідним є ретельний аналіз поведінки усіх складових (економічних, фінансових та соціальних показників). Запропонований методичний підхід дозволить ухвалювати оптимальні управлінські рішення щодо розвитку сільськогосподарських підприємств, як на загальнодержавному рівні управління галуззю так і на рівні самих підприємств. Запропонована система показників може бути значно розширена, оскільки є основою для визначення якості фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств в залежності від домінуючих джерел фінансування та дає можливість

визначити стимулюючі та де-стимулюючі фактори впливу.

Механізм фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств має формуватися комплексно, як система, яка забезпечує їх інвестиційний розвиток на основі оновлення матеріально-технічної бази, зокрема основних засобів виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції. В свою чергу, державна фінансова та податкова політика мають бути спрямовані на стимулювання інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств, підвищення конкурентоспроможності готової сільськогосподарської продукції з значною кількістю добавленої вартості, а не на неефективне дотування виробництва сільськогосподарської продукції.

Список літератури:

1. Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія / К.: ННЦ «ІАЕ», 2007. - 578 с.
2. Дем'яненко М. Я. Формування системи оподаткування в аграрному секторі економіки / М. Я. Дем'яненко // Фінансування та кредитування аграрного сектора: проблеми та перспективи: тези доп. І Міжнар. наук.-практ. конф. (4-6 вересня 2006 р., м. Мелітополь) / ТДАТА. – Мелітополь, 2006. – С. 46-51с.
3. Катан Л. І. Фінансові ресурси підприємства та їх класифікація / Л. І. Катан // Фінансова система України : зб. наук. праць / НаУ «Острозька академія». - Острог, 2006. - Вип. 8, ч. 2.- С. 167 -172
4. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення аграрного сектору: вітчизняний та зарубіжний досвід: матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Київ, 25 трав. 2017 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Екон. ф-т ; орг. ком.: С.М. Кваша (гол.) [та ін.]. - Київ : ЦП "Компринт", 2017. - 192 с.
5. Лупенко, Ю. О. Інтеграція та самоорганізація аграрного бізнесу в умовах децентралізації влади / Ю. О. Лупенко, М. Ф.

Кропивко, М. Й. Малік. - К. : ННЦ ІАЕ, 2015. – 444 с.

6. Лайко П., Мних М. Фінанси підприємств: підручник для студ. вузів. Київ: Знання України, 2004. 428 с.

7. Олійник О. В. Критерії державної підтримки сільськогосподарських підприємств / О. В. Олійник, Т. В. Калашнікова // *Економіка АПК*. - 2013. - № 2. - С. 49-53.

8. Саблук П. Т. Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні / П. Т. Саблук, Ю. Я. Лузан // *Економіка АПК*. – 2011. - № 5. – С. 3-16

9. Синчак В.П. Фінансовий менеджмент : [навч. посібник] / В. Синчак, А. Крушинська. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. – 504 с.

10. Стецюк П.А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / П.А. Стецюк. – К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 370 с.

11. Худолій Л. М. Методи та інструменти фінансового забезпечення аграрного бізнесу України / Л. М. Худолій // *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: зб. наук. праць / НУБіП; відп. ред. Д. О. Мельничук. - К., 2014. – Т. 3. - С. 9-14. – (Економіка, аграрний менеджмент, бізнес)*

12. Шпикуляк О.Г., Механізм управління фінансовими ресурсами./Шпикуляк О.Г., Беліченко Г.В/ Вінницький національний аграрний університет. URL: http://www.rusnauka.com/39_ONXXI_2015/Economics/3_201286.doc.htm

13. Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів: монографія / Павлов О.І., Хвесик М.А., Юрчишин В.В. та ін.; [за ред. О.І. Павлова]. – Одеса: Астропринт, 2012. – 760 с.

14. Белл Д., Иноземцев В.Л. Эпохаразобщенности: Размышления о мире XXI века. / Д. Белл, В.Л. Иноземцев. – М.: Центр исследований постиндустриального общества, 2007. – 304 с. – (Philosophy).

15. Гелбрейт Дж. Новое индустриальное общество: Пер. с англ./Дж.Гелбрейт – М.: ООО "Издательство АСТ": ООО "Транзиткнига"; Спб.: Terra Fantastica, 2004. – 602 с. – (Philosophy)

16. Бубенко П.Т. Оцінка інноваційного потенціалу регіонів на основі таксономічного методу/П.Т.Бубенко, М.С.Влади-мирова//*БізнесІнформ*.–2009.–№4(2).–С.86–88

17. Плют В. Порівняльний багатовимірний аналіз в економічних дослідженнях: метод таксономії факторного аналізу/ В.Плута; пер. з пол. В.В.Іванова; наук. ред. В.М.Жуковської.–М.: Статистика, 1980.–151с

Reference:

1. Hudz, O. Ye. (2007) *Finansovi resursy silskohospodarskykh pidpriemstv: monohrafiia*. K.: *NNTs «IAE»*, 578 p.

2. Demianenko, M. Ya. (2006) *Formuvannia systemy opodatkuvannia v ahrarnomu sektori ekonomiky. Finansuvannia ta kredytuvannia ahrarnoho sektora: problemy ta perspektyvy: tezy dop. I Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (4-6 veresnia 2006 r., m. Melitopol). TDATA. Melitopol*, 46-51p.

3. Katan L. I. (2006) *Finansovi resursy pidpriemstva ta yikh klasyfikatsiia. Finansova systema Ukrainy : zb. nauk. Prats. NaU «Ostrozka akademiia». Ostroh, Vyp. 8, ch. 2, p. 167 -172*

4. *Problemy ta perspektyvy finansovoho zabezpechennia ahrarnoho sektoru: vitchyznianyi ta zarubizhnyi dosvid: mater. mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. (m. Kyiv, 25 trav. 2017 r.). M-vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. un-t bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy, Ekon. f-t ; orh. kom.: S.M. Kvasha (hol.) [ta in.]. Kyiv : TsP "Komprynt", 192 p.*

5. Lupenko, Yu. O. (2015) *Intehratsiia ta samoorganizatsiia ahrarnoho biznesu v umovakh detsentralizatsii vlady* [Yu. O. Lupenko, M. F. Kropyvko, M. Y. Malik]. K. : *NNTs IAE*, 444 p.

6. Laiko P., Mnykh M. (2004) *Finansy pidpriemstv: pidruchnyk dlia stud. vuziv. Kyiv: Znannia Ukrainy*, 428 p.

7. Oliinyk O. V., Kalashnikova T. V. (2013) *Kryterii derzhavnoi pidtrymky silskohospodarskykh pidpriemstv. Ekonomika APK, № 2, p. 49-53.*

8. Sabluk P. T., Luzan Yu. Ya. (2011) *Osnovni napriamy udoskonalennia derzhavnoi ahrarnoi polityky v Ukraini. Ekonomika APK, № 5, p. 3-16*

9. Synchak, V.P., Krushynska, A. (2013) *Finansovyi menedzhment : [navch. posibnyk]. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava*, 504 p.

10. Stetsiuk P.A. (2009) *Stratehiia i taktyka upravlinnia finansovymy resursamy silskohospodarskykh pidpriemstv: monohrafiia. K.: NNTs IAE*, 370 p.

11. Khudolii L. M. (2014) *Metody ta instrumenty finansovoho zabezpechennia ahrarnoho biznesu Ukrainy. Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy: zb. nauk. prats / NUBiP; vidp. red. D. O. Melny-chuk. - K. T. 3, p. 9-14. (Ekononika, ahrarnyi menedzhment, biznes)*

12. Shpykuliak, O.H., Belichenko, H.V. *Mekhanizm upravlinnia finansovymy resursamy. Vinnytskyi natsionalnyi ahrarnyi universytet. URL: http://www.rusnauka.com/39_ONXXI_2015/Economics/3_201286.doc.htm*

13. Pavlov O.I., Khvesyuk M.A., Yurchyshyn V.V. ta in. (2012) *Stalyi rozvytok ta bezpeka ahroprodovolchoi sfery Ukrainy v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv: monohrafiia. [za red. O.I. Pavlova]. Odesa: Astroprynt, 2012. – 760 p.*

14. Bell D., Ynozemtsev V.L. (2007) *Epokha razobshchennosti: Razmyslheniya o myre XXI veka. M.: Tsentr yssledovanyi postyndustrialnoho obshchestva*, 304 p. (Philosophy).

15. Helbreit Dzh. (2004) *Novoe yndustrialnoe obshchestvo: Per. s anhl.: Dzh.Helbreit. M.: ООО "Yzdatelstvo AST": ООО "Tranzy-tknyha"; Spb.: Terra Fantastica*, 602 p. (Philosophy)

16. Bubenko P.T. (2009) *Otsinka innovatsiinoho potentsialu rehioniv na osnovi taksonomichnoho metodu. Biznes Inform, №4(2), p. 86–88*

17. Pliuta V. (1980) *Porivnialnyi bahatovymirnyi analiz v ekonomichnykh doslidzhenniakh: metody taksonomii I faktornoho analizu [per. Z pol. V.V. Ivanova; nauk. red. V.M. Zhukovskoi] M.: Statystyka*, 151 p.